

NOVICA

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 8. aprila 1854.

List 28.

Priporočilo laške repice ali laškice (Topinambur).

Kar se krompir slabo obnaša, so bili kmetovavcem nasvetovani namestniki raznih plemen, kateri, ako tudi krompirja ne domestujejo, vsaj živino-rejo zljajšajo. Med temi namestniki smo brali tudi večkrat laško repico, in vender se še malokje najde, dasiravno so večkratne skušnje do dobrega poterdile, da je zares priporočila vredna zavoljo njene zadovoljnosti z vsakim svetom, zavolj rodovitosti in še drugih posebnih lastnost, ktere v sledečem naznanimo.

Laškica je enoletin podzemeljsk sad, ima veliko krompirjove podobe, se sadi ravno tako kakor ta spomladi, požene štiblje zelo podobne sončnicam, in nastavi v dobri, globoko vdelani in zrahljani zemlji pod enim stebлом obilo repic krompirjove pa tudi še večje debelosti, večidel po en pehar pod enim stebлом. Enkrat zasajena se vse naprejšnje leta sama zaseva, ker je ni mogoče čisto izkopati. Za tega voljo je nar boljše, jo posaditi v take kraje, kjer zna vedno ostati. Jeseni skopana se ne dá v kletih dolgo hraniti, ker rada zgrije, pa ima nasproti to dobro lastnost, da v zemlji puščena ne zmerzne, da še pozimi zelo raste, in da tako spomladi, ko zemlja otaja, služi v dober živež prešičem in govedom, ravno kadar v kletih začne klaje zmanjkovati.

Samo po sebi se vé, da v gnojenem svetu bogatejši rodi, kot v pustem, zatorej ji je treba, vsaj vsako tretje leto gnojiti, namreč tako, da se v jeseni vse štiblje posekajo, po tleh položé, in po verhu gnoj raztrosi. Spomladi pred kopanjem se štiblje poberejo, in na drobno razsekane v gnoj veržejo. Gnoj pa pri kopanju laškice pod zemljo spravi, in tako je obdelovanje do jeseni končano.

Ob hudih letinah je laškica tudi zdrava, čeravno ne močno tečna jed za ljudi, vendar pa boljši kot marsiktere zeliša, ktere ljudje jedó ob časih lakote. — Dobí se lahko, tudi pri meni. Dr. Orel.

Gnojenje z rastlinami.

(Konec.)

Grahorka in detelja.

Kar je lupinka za gorke kraje in še tako pusto zemljo, to je za merzli svet grahorka. Grahorka je za zeleni gnoj še boljši kakor grah, ker ima v steblih več redivnega gnjlca. Po skušnjah dunajske kmetijske družbe se je pridelalo po dvojnem gnojenju s podoranim grahom 30 vaganov pšenice, drugikrat 27 vaganov reži, in na ravno tisti njivi, pognojeni z 360 centi živinskega gnoja, se je pridelalo enkrat 23 vag. pšenice, in drugikrat ravno toliko reži. Vidi se iz tega: koliko gnojenje z zelenim grahom v primeri z navadnim blevskim gnojem izdà. Po skušnjah

Chancey-a ima grahorka podorana, veliko več v sebi, kakor navadni gnoj, in stroški, ki jih gnoječa grahorka prizadene, so le deseti del tega, kar gnoj velja.

Za bolj debelo zemljo je detelja nar boljši gnoj, ako se 2. ali 3. košnja podorje, ker močne deteljne korenine zemljo nar bolj zrahljajo. Škoda, škoda! da kmetovavci tako malo gnojijo s podoranjem detelje, ki je tako dober gnoj!

Ajda.

Ajdovca ima med vsimi kmetijskimi rastlinami naj manj redivnega gnjlca v sebi, zato tudi za zeleni gnoj ni tako pripravna, kakor sočivnate in druge rastline, ki imajo veliko perja.

Rěš.

Že pred sto leti so kmetovavci njive večkrat gnojili z režo. Francozi jo silno hvalijo in scer tako, da jim ne moremo verjeti, če pravijo, da 32 funtov zelene reži ravno toliko zdà, kakor 72 funtov živinskega gnoja. Taka hvala več škodje, kakor koristi, ker ji pameten kmetovavec ne verjame. Z režo gnojiti se pri nas menda ne bo nihče lotil; če bi pa utegnila kadaj toča pobiti polje še preden je začela rež klasje zoriti, takrat se zamore kmet tolažiti, ako poklesteno zelenjad podorje, da je njivo dobro pognojil. Tako nikjer ni škode brez koristi.

Ogeršica.

Že od starodavnih časov v Normandii pšenici gnojijo s podorano zimsko ogeršico. Ravna jo pa tam takole: Ogeršico sejejo jeseni, spomladi jo podorjejo, in potem grah sadé. Ko so grah pridelali, obsejejo njivo vdrugeč z ogeršico o sv. Lorencu (sred avgusta), jo v jeseni podorjejo in pšenico (zimno) vsejejo. Za bolj puste zemljiša pa ogeršica ni, ker se premalo izrase do podoranja.

Sploh je vediti treba, da gnojenje z rastlinami izmolženi zemlji ne pustí veliko gnojca, in da se zamorejo s pridom na to vižo gnojiti le take zemljiša, ki imajo še kaj starega gnojca (Humus) v sebi. Samo lupinka je izvzeta; ona napravlja podorana dobre pridelke tega, kar se vseje, in da scer tudi zemlji še več rodovitnosti.

Nekteri svetujejo tudi laško repico in laško rudečo deteljo za tako gnojenje; zlasti so nekteri svetovali z laško deteljo (Incarnatkle) gnojiti nograde. Al nogradom vémo za drug kaj dober gnoj, ki se dá z naj manjšimi stroški napraviti in scer tale: Listje in kar se družega pridno nabere v nogradih, naj se s parstjo na kup spravlja in z gnojnico goveje živine dobro polije, tak gnojen kup pa večkrat premeče. To je gnoj, da ga ni boljšega za nograde. —

Naj bi umni kmetovavci prevdarili to, kar smo jim v tem spisu svetovali; pa naj bi nikar ne mislili, da hočemo s hvalo zelenega gnoja kratiti čast živinskega gnoja. Potrebno se nam je le zdelo, njih pozornost obrniti tudi na zeleni gnoj, ker smo od